

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, September 7-dikén 1819.

Nagy Britannia.

Ma nagyobb részét újságunknak Anglus hazafiak közt való verekedésekkel töltjük meg, minthogy már most környül-állásosabban irhatunk az újabb tudósítá-sokból azon rút vérontásokról, a' mellyek Manchesterben 's más helyeken is az Augustus' 16-dikán tartatott népgyű-lésnek resultatumai voltak: —

Két nappal ezen gyűlés előtt két Po-litziainberek, *Shamross* és *Murray*, eltökéltették magokban, hogy azon éjjel megkémlelik ezen néptsoportoknak kato-nai gyakorlásaikat. Ejjéli egy ózaker ki-mentek búkálva a' *Whitemoss* nevű pusztára 's valósággal ott találták, ma-gokat gyakorolva, a' néptsapatokat, mel-lyek közzül egyegy, legfeljebb 500 em-berekből állhatott. Hanem, nagyon ke-servesen fizettek a' két vizsgálódók a' ma-gok újságonkapásokért. A' nép őket meg-látván, abbahagyta a' katonai gyakorlást, 's így kiáltván: „*Nézzétek itt van Jack-Lebkuchen!*“ (ezen szót nem találta meg a' M. Kurir az új Szó-könyvekben), kövekkel és botokkal köszöntötte őket, úgy, hogy egygyik közzülök, *Murray*, 16-dikban estre kimult a' világból. — Az Augustus' 17-dikére virradó éjtszaka, melly a' nagy lármára következett, felettébb nagy fé-lelmek között telt-el Manchesterben: de semmi új próba nem tétetett: hanem *Asthor* és *Middleton* nevű helysé-gek, sőt Manchesternek is *Newcros* nevű része, még ekkor a' Reformá-

lók' kezében maradtak, 's nem ok nélkül lehetett félni, hogy Huntnak kiszabadí-tását valamelyik éjjel meg fogják próbá-ni a' lármázók. *Hunt* on kívül 69 szemé-lyek vagynak elfogattatva. Az ispotályban benn 28 terhes sebesek fekszenek; 38-tzan pedig tsak sebeiknek bekötöztetésére járnak-be oda. Sokan találatnak oly se-besek is, kik nem mutatják magokat az ispotályban, következésképpen nem es-mertethetnek, minthogy honnyokban gyó-gyittatják magokat. — *Manchester*-ben egész Aug. 17-dikén nem történt semmi újabb láрма, tsak *Stockport*-ban és *Macclesfield*-ben, de azon-nal fegyveresek küldettettek-el *Manches-ter*-ből a' lármának letesendesítésére, melly alatt *Manchester*' utzáira ágyuk vonat-tattak-ki, 's egy Proklamatio tétetett kö-zönségsé, melly által a' parantsoltatik a' Manchesteri lakosoknak, hogy többé katonai gyakorlásokra kimenni ne méré-szeljenek.“

Milor Hunt ot az Orálószéken el-fogták, a' társai közt egy *Tyas* nevű ember is elfogtak. De a' kiról szükség megjegyezni, hogy ez nem társa volt *Hurt* nak, sőt tőlle nagyon különböző principiumú ember. Ezt Londonból a' *Times* újság' tulajdonosa küldötte ezen népgyűlésre, hogy onnét néki mindene-ket hitelesen megírjon. Ez, hogy mindene-ket annál jobban láthasson 's halhasson, megkérte *Hunt* ot 's meg is nyerte töl-le, hogy, mintha az ő barátjai közzé tar-tozna, magát az ő kísérei közzé elegyít-

hesse. Így történt osztán, hogy Hunt 's a' kiserőji elfogattatván, ez is elfogattatott. De ez azután elbotsáttatott. Az a' tudósítás tehát, melyet a' Times Ujság kiadott, ezen Tyasnak a' tudósítása, 's ennek summás foglalata ennyiben áll: —

„A' Reformáló gyűlés tsapatonként Vadász kúrtókkal érkezett-meg a' meghatározott helyre. Elsők voltak a' Rochdalei és Midletoni lakosok, kik nagy pontossággal tették a' katonai fordulásokat. Egygyik zászlójokon Nagy Britannia személtetett három ágú villára támaszkodva, mellyen a' híres Wallacének ezen szavai olvastattak: *Az Isten fegyverkezettül fel a' patriotákat!* — Az Oldhami Reformáló aszszonyoknak, kiknek száma 150-re felt, szép selyem zászlójok volt. Ezekhez Manchesterben néhány előkelő Polgárnék így kiáltoztak: „Mennyetek háza gyermekeikhez; bizzatok ezen dolgokat a' férjfiakra, a' kik ezekhez jobban értenek.“ — Nem soká 400 Politziai katonák is megjelentek a' gyűlésben, kiket a' nép eleintén hasonló Reformálóknak lenni gondolt, 's mikor megtudta, hogy nem így van a' dolog, biztatia egygyik a' másikat, hogy ne féljenek, mert ezek is tsak Polgárok, mint ők. Hunt nagyon lármias örvendezéssel fogadtatott: de mi helyest beszélni kezdett, azonnal előnyargalt kivont kardal a' Polgári lovas-ság, melynek a' sokaság útát ayitván, a' Hunt deszkákból való Orálószéke egy-szerre körül volt vétetve, 's egy tiszt ek-leppen szollott Hunthoz: *Uram, nékem meg van parantsolva, hogy az Urat vigyem fogságra; az Ur az én foglyom.* — Hunt azt felelte: hogy: *Isak Magistrátualis személy által enged magát elfogattatni.* — Így felelt Johnson is. Melyhezképpest a' Manchesteri első Politziai tiszt elő állván, mind kettőjüket elfogta. Még eddig mindenek

teendésen folytak; és semmi követelő hoigálódzás nem történt mind addig, míg egy tiszt felkiáltván, így szollott: *Vegyétek-el a' zászlójikat!* Ennek hal-lására egyszerre felforrott a' nép mérge; a' zürzavar és tolongás azonnal közönsé-gessé lettek, 's mind azok a' rettentő-ségek folyini kezdtek, mellyekről már em-lekeztünk. A' Polgári lovas-ság már ekkor semmi mérséklettséget nem esmert. Egy közszóló így kiáltott: Né, itt van Sax-ton, a' Manchesteri Observátor ne-vü újságnak egygyik írója; tegyetek leg-előbb egy jó vágást rajta! *Tegy te*, így felelt a' másik. Az első hozzá is vágott, hanem Saxton felre hűvén magát, tsak a' bőrit sértette-meg a' kard. Saxton és Tyas, bátorságnak otáért egy Politziai katoná' oltalmazása alá adták magokat, a' ki hallván, hogy Tyas azért jött Manchesterbe, hogy a' Timesnek min-dent megírjon, mind kettőjüket fogságra vitte. Hunt, ki az elvitettetés közben a' fején sok páltzatsapasokat 's a' kezén kardvágást kapott, azt kívánta Johnson-nal egygyütt *Nadiz* Urtól, a' Biztostól, ki őket elfogta, hogy mutassa elő a' *War-rantot* (azi a' parantsolatot, melynél fog-va őket elfogta). *Nadin* azt felelte nek-i-ek, hogy tsak esküvéssel tétetett feladás-ra fogta-el, 's ez, *Warrant* nélkül is elég. Hunt ekkor a' körülállókhöz szollván, megintette őket, hogy *Nadin* Urnak ezen nyilatkoztatására emlékezze-nek-meg. Tyas 17-dikben délig mara-dott fogságban, midőn őtet a' Magistrá-tus hosszas engedelemkéréssel botsátot-ta szabadon. Manchestert oda hagyván Tyas, Macclesfieldbe ment, a' hova 17-dikben estvéli 10 órakor érkezett-meg, de megintetett, hogy ne mennyen-be a' vá-rosba, mert nagy vérontás van: pedig nem volt egyéb, ütésnél, taszigálódzásnál, döföldésnél, ablakokheverésénél 's a' többi. Ezen várost 18-dikban reggeli 4

órakor hagyta oda Tyas. Itt 30-ra vagy 40-re telt az elfogattak' száma." —

A' *Londoni Kurir* nagyon zúgolódik a' *Times* és *Morning-Chronicle* ellen, azért, hogy ezek a' *Manchesteri* Magistrátusnak tselekedetét igen nagy mérezttségnek erősitik lenni, melly miatt még ennekutánna lehetne nagyobb felzendülés, és hogy kissébb keménység által sokkal könnyebben megoltathatott volna a' tuz. — A' *Manchesteri* népgyűlés' fejei azt a' határozást tették volt előre, hogy ha tsendességben elvégezhetik ezen tanátskozássokat, egy nagy vendégségetfogának tartani, de tsupa vízzel, azért, mint proklamatiojikkban kihirdették, hogy a' *Slátus'* jövedelmét ez által is ne neveljék, 's a' *Ministerek'* barátjait ne gazdagítsák.

Az eddig Bétsbe' érkezett *Londoni* levelek tsak *Augustus'* 19-dikéig terjednek, és a' *Manchesteri* történetekről tsak 21-dikig szollanak. A' tsendesség *Manchesterben*, melynek lakosai 96 ezerre számláltatnak, helyre állott. Az előkelőbb lakosok egy nagy vendégfogadónak szálájába öszszegyülekezvén, köszönetet hártároztak a' *Magistratushoz* azért, hogy a' várost 50,000 dühösködő, többire idegen emberek' pusztításától megoltalmazta. — A' *Manchesteri* Magistratus megintó hirdetést tett közönségessé, melyben ezeket köti a' népnek tsendességetszerető része szívére: — Ha úgy mond még meg fog történni, hogy a' fegyveres seregekre, lövekekkel való hajgálás esik, a' körülállók a' hajtót azonnal fogják-meg, különben kiteszik magokat annak a' veszedelemnek, hogy a' katonaság a' hajtókra tüzet adván, a' golyobisok a' hajgálók mellett állókat is érni fogják; a' házához senki efféle hajgáló embereket be ne botsásson, különben az ő házára is tüzet adnak a' katonák; ha valakinek háza' fedeléről tör-

ténik a' hajgálás, azért a' ház' ura tartozik felelni; az utzákon csoportosan megállani senki ne mérezteljen. —

Macclesfieldben is eltsendesedett végezetre a' támadás, hanem már 60-ra is telt vala az elfogattak *Korifeusok'* száma. De *Midletonban* még ekkor is öszsze voltak gyülekezve 2000 vagy 3000 *Reformálók*, kik ellen már útban volt a' katonaság *Manchesterből*. Mint lett a' verekedésnek vége, talám meg leszsz a' holnap megérkezendő levelekben.

Augustus' 18-dikán arra a' hirre, hogy nagy sereg közelít a' város' ostromlására, azonnal oly jóvallást hirdettetett ki a' *Magistrátus*, hogy a' *Kereskedők'* boltjait 's a' házak' tulajdonosai házaik' ajtait azonnal zárják-be, különben életjüket is veszedelmezethetik. De nem soká megérkezett a' tudósítás az üres lármáról, 's a' megintó czédulák a' falakról hamarabb letéptettek, mint felragattak vala: — „Átaljában szollván (így fejezi ki magát egy *Manchesteri* tudósító), a' *Manchesteri* Magistrátus végezetre elvesztette elméjének jelenlőségét, 's minekutánna eleinten ily nagy keménységgel viselte magát, végezetre egészen megijedett, 's ezen ijedségtől vélünk (lakosokkal) is részeltette, a' helylünk (lakosokkal) is részeltette, a' helylünk, hogy rettegésünket eloszlatta volna. Rétségbe se lehet hozni, hogy a' fegyveres erőnek szükségtelen közbejövetele nélkül az egész gyűlésnek nem lett volna semmi kedvetlen következése. Itt is rosszabbá tette az előrevaló vigyázatlanság a' rosszszat. *Tate* nevű fűszer-számáros, egy zászlót, mellyet a' *Reformálóktól* vett vala el, mint *Polgárkatonára*, estve a' boltjára kifüggesztvén, a' nép reá ment 's ablakait bevverte. — *Hunt* tot, egy *Magistratualis* személy 17-dikben reggel megkérdvén, hogy mit keresett ő itt ezen gyűlésen? *Hunt* néki ily

Kérdéssel felelt: Ugyan mondja meg nékem az Ur, miért hoztak engem ezen fogházba? — Azt is mondta Hunt, hogy azért, a' mit a' Manchesteri Magistratus elkövetett, 14 napok alatt meg fog büntetetni. — Azok a' Reformálók, a' kik még Middletonban özsze gyülekezve voltak, részint lántsákkal, részint baltákkal vagy tsákányokkal voltak felfegyverkezve. Mondják, hogy a' Manchesteri népgyűlésnek elszélesztetésekor ily kiáltások hallattattak volna: *Meg fogunk mi ismét jelenni, de jobb készülettel.* — Ezen véres vérekedésnek származását némelyek annak a' gyűlésnek tulajdonítják, melly a' gazdag polgárok és a' szegények közt uralkodik. A' Polgári katonaság mind az elsőkből áll. A' Times és Morning-Chronicle szemorkodva említi, hogy ezen lovas polgárság a' Királynak száz alattalójit, a' kikenél semmi fegyverek nem találtattak, lovaji által özsze tapodtatta, 's özsze vagdalta, még pedig a' mi nagyobb a' Magistratuális személyeknek szemek előtt, kiknek a' lett volna kötelessége, hogy őket védelmezzék. — Mind ketten kétségbe hozzák ezen újságlevelek azt, hogy a' lovasaságnak a' nép közzé való bevágása előtt a' Tamadás' Aktája felolvastatott volna; sőt, ha ez megtörtént is, legalább a' törvények által meghatározottatott egy órányi idő, a' felolvastatás és a' Hunt elfogattatása között el nem telt. — A' Ministeri Kurir Hazugoknak nevezi ezen tudósítókat: a' Times ellenben és a' Morning Chronicle a' Kurirt Thersitesnek.

Manchesterből katonai és polgári Követség érkezett Londonba, melynek néhány rendbéli meghalgattatása volt a' Ministeriek' Tanácsában. Londonba a' Ministerium' kívánságára kellett jöni ezen Követségnek, hogy minden dolgokról, a' mik Manchesterben történtek, pontos tu-

dósítást tegyen. A' Királyi Fő Prokurátor is jelen volt a' Ministeri Tanácsban, mikor ott ezen Követség kikérdeztetett, és, melly, mint mondják, az újságlevelekben kihirdetett cikkeknek sok tekintetben ellent mondott: P. o: hogy a' lovas Polgárság a' nép közzé bevágott, arra reá tüzelt, 's Hunt megsebesített volna, 's több effélék.

Londonban Augustus' 20-dikára virradó éjjel ilyen czédulákat raggattak vala ki az utzák falaira: —

„Ödöklés Manchesterben a' Polgári lovas katonaság által az Előjárókért!

„Holnap, Szombaton, a' folyó Aug. 21-dikén, közönséges özsze gyülekezés fog a' Londoni Korona és Vasmatska nevű vendégfogadóban, a' végre tartatni, hogy az Anglus közönség arról való vélcikedését kimondja, hogy a' Manchesteri Polgári lovas katonaság és az Előjárók magokat annak alkalmatosságával miként viselték, midőn a' Manchesterben a' Parlamentum' reformáltatására nézve tartatott népgyűlést széllyel verték. Költ Fleet utzában. Nyomtattatta —“

„Wooler Könyvnyomtató.

Augustus' 21-dikén ismét egy czédula raggattatott ki Londonban minden utzaszegeletekre, melynek ez a' foglalatja: —“

„Közönséges, Polgári és Vallási Szabadság!

„Szerdán Augustus 25-dikén délutáni 4 órakor közönséges gyűlése fog a' Patriotáknak Londonban Anglia fő városában az egész népnek nevében tartatni, a' végre, hogy ezen napon a' Kenningtoni közönségbéli nép a' Middlesexbelivel

egygyesülvén, egygyült a Régens Princzhez meghívást botsássanak, a' végre, hogy ő azon tyrannusságnak, melyet a' gyáva és vérszomjúzó Agensek a' népen gyakorolnak, határt vessen és a' mi házákat a' gyilkosságtól és vérferdőtől megmentse. —

„Anglia reméli, hogy a' maga kötelességét minden meg fogja tenni. —

„*Sir Wellesley Károly* meghivatattatik, hogy ezen népgyülésben előlüljön.“

„Nyomtatott Waddington Samuel Könyvnyomtatónál, Oxford utzában a' 18-dik szám alatt.

„Aláírták Southwark mezővárosa, a' Surrei Grófság, 's a' Midlesexi Grófság Biztosságaiknak tagjaik, és Titoknok Blanford.

Ezen Blanford ennek a' tudósításnak kihirdetése után azonnala' Londoni Lordmájer elejébe ezitáltatott 's kiérdeztetés alá vonattatott. Elbotsáttatott-é azután vagy nem, még nem olvastuk.

* * *

Az a' feljebb említett népgyülés, melyről való híradást, mint ott írtuk, Wooler Könyvnyomtató adta-ki, Aug. 21-dikén valósággal véghez ment a' nevezett nagy vendégfogadóban, de hogy mitsoda kimenetellel, azt most mikor ezeket írjuk, még nem tudhatjuk, minthogy az azon napon kijövő Londoni, úgy nevezett, Estvéli levelket éppen akkor nyomtatták 's azok még hozzánk meg nem érkeztek. Még 'bat csak a' következő környülállások tudattak ezen gyülestről. A' fogadó nagy szalája egy órákor már dugva tele volt emberekkel. A' Reformálóknak első csoportja megérkezett, 's nagy tapsolással fogadtatott. Ezen csoportban voltak: *Galé Jones*, *Doktor Watson*, *Májer Cartwright*, *Waddington*, és egyéb

Korifeus Reformálók. Wooler egy asztalra felállván beszédet tartott; eléadta ezen tanátskozásnak fontosságát; jóvalotta a' gyülésnek, hogy barátját Waddington-t váloszsza Elölülőnek, melly azonnal meg is esett. Már most Waddington állott-fel az asztalra, 's beszédjét akképpen kezdte: Hogy ő már négy Revolúziót látott (erre így kiáltott-fel valaki: Fogsz te látni ötödiket is) tudniillik Amérikában, Frantzia Országban, Spanyol Országban, és Belgiumban, de oly rút dolgot, mint Manchesterben még sehol se látott és nem ért, hol az oltalom nélkül lévő embereket, 's az annyok' mejjén függő gyermekeket megtámogták. Intette a' Reformálókat, hogy álhatosok legyenek, 's magokat *Hampdenhez* és *Sidneyhez* méltóknak lenni mutassák meg. (Ezek mind ketten híres lázszasztók voltak).

Aug. 17-dikén Conventryben is nagy lárma volt; hanem ezt csak a' kézimunkás vagy napszámos emberek tsinálták, azért, hogy fizetésséket feljebb emelhessek. Ezek valami 1500-zan öszszeregelvén, azokat, kik velük egygyetérténi nem akartak, szamarakra ültették 's a' városban alá 's fel herdozták.

Német Ország.

Ma, Hep! Hep! Ujságokkal is beirhatnánk közel egy árkust. De tsak rövidítsük, a' mint lehet: —

Heidelbergából, Aug. 26-dikán. Minekutánna itt a' Hep! Hep! néhány hetek óta minden utzákon hangitsált volna, végezetre tegnapelőtt egy Polgár egy 'Sidó leánykát is személyesen bántani nem átalott, mellyért ő elfogattatott ugyan, de tegnap reggel a' Polgári katonaság által, melly a' Lajos innpére nézve muzsikával parádézott az utzákon erőszakosan kieresztetett a' fogságból. Azonközben egész nap szárnyalt az a' hír,

hogy a' kövélkező éjjel roszzszúl fognának a' 'Sidók alúnni, mellyet ők azonban tsak mesének tartottak, mind addig, míg estvéli 7 és 8 órák között csoportosan megindultak a' Heppetkiáltozó lakosok az utszákon, 's a' 'Sidóházakhoz seregelvén, ott balták, feszítő vasak 's egyéb efféle szerszámok segedelmével az ablakokat, ablak táblákat, a' ajtókat, valami három órákig tartott iparkodás után, lefeszegették, betördelték, 's házakba bementek, 's mindent a' mit azokban találtak, felprédáltak, öszszetörték, az almáriumokban talált pénzt elvitték, az íráscokat öszszeszaggatták, 's az ágynémüt öszszevagdalták. Se egy se más felől semmi Politziai vagy Polgári katonaság magát nem mutatta. Már három házak leprédáltatván a' negyedikre is reá került a' sor, a' midőn szerentsére oly segedelmé érkezett a' Szegény 'Sidóknak, mellyet kétségkívül nem is vártak. Az Univerzitasbéli tanulók jelentek-meg, ki kardal, ki koszperdel, ki a' mivel lehetett, 's egy szempillantásban elkergették a' szemtelen bűnhődőket, sokat el is fogván a' Magistrátus' fogházába vitték, 's így mentették-meg a' 'Sidókat a' több szenvedéstől, a' Polgárságot nagyobb gyalázattól, 's a' Magistrátust nagyobb számadástól. A' bűnhődők tsak a' nép' salakja 's utszán tekergő ifjak voltak — így fognak kétségkívül sokak mind itt mind másutt szollani. Jól van, de tsakugyan méltán lehet ezen környülállásra nézve azt a' kérdést tenni: Mi okozhatja azt, hogy ily sok városokban, a' hol most ez a' sok 'Sidólárma történik, éppen az utszákon koborló ifjaknak kell lenniük, a' kik ezen lármázásra felingereltetnek? De mi azt is elmondhatjuk, hogy azok nem utszánkoborló ifjak valának, kik a' tanulóknak ezen tselekedeteikért efféléket haragosan hánytak szemekre: Hogy ki biztára reájok, hogy magokat idegen dologba

avassák, 's olly embereket öszszefogdosanak, a' kik, bár tsendességáborítók, de a' tanulókat nem illetik. Rétség kívül azon Professoroknak, kik a' 'Sidóság-nak kiirtatását prédikálták, nem fordult meg elméjekben, hogy az utszánkoborló ifjak a' 'Sidóságon magokat a' 'Sidókat értik, 's a' többi.“

* * *

Wiesbadenből azt írják Aug. 27-dikén, hogy azon két Evangelicus Pápok, a' kik gyanura, lázszasztási célzásért elfogattak vala, elbótsáttattak, megígérvén, hogy ha megszollittatnak, akár mely órában elé fognak állani. A' harmadik, Lönningnek egy ötse, még nem bótsáttatott-el. Papi hivataljokat a' más ketők-se folytathatják, míg végső határozás nem téttetik erántok.

* * *

A' Gissai tanulók' lármájának okát így adják elő az újabb levelek: „Aug. 3-dikén annyira elfelejtkezett magáról egy Hassiai tiszt, hogy az itt lévő *Casínóban* egy tanulóval öszsze találkozván, valami semmiségért pofontsapta: de oly siettséggel el is orsantott onnét, hogy a' megbántatott tanuló a' költsönt vissza nem adhatta, azért is egygyikért, hogy a' strázsa és a' körülállók akadályoztatták. Más nap magába szállván a' tiszt egy tanuló esmerösse által a' több tanulókat 's a' megbántatottat is közönségesen megkövette, 's ezen utolsónak azt is tudtára adatta, hogy ha ezt elegendő elégtételnek nem fogja tartani, tehát duelláljanak-meg oly fegyverrel, mellyet a' tanuló tetszése szerént válaszszon-ki. A' tanuló elfogadta ezen meghivattatást, 's a' duellálásnak Aug. 5-dikén kellett volna megesni, hanem, senki se tudja miképpen a' dolog az Oberster' fülébe ment, 's ez affélől a' Rektort is tudósítván, a' duellá-

lást meggátolta. Már most arra ajánlotta magát a' tisztt, hogy bizonyosságok előtt és személyesen meg fogja követni a' tanuló: de ebből se lett semmi, mint-hogy az erre meghatározottatott idő előtt ismét úgy nyilatkozattatta ki magát a' tisztt, hogy, ezt tselekedni néki tisztu karaktere meg nem engedi. A' katonaság azonban, hogy a' tisztu valahol, mint félni lehetett, valamelly megbántatás ne történnyen, ahoz való eszközöket vett elő, p. o. a' strázsák dupláztattak, az utszákra le's fel járó strázsa csoportok rendeltettek, 's általjában parantsolatot kapott az őrző sereg, hogy a' verekedésre minden szempillantásban készen tartsa magát. Ezt megtudván a' tanuló sereg, hogy a' katonák' útjából egyszerre kiálljon, arra határozta magát, hogy a' várost *in massa* oda hagyja, 's vissza se' megyen oda, míg tökéletes elégtételt nem nyerend. Hogy a' tanulóknak ezt tselekedni okok volt, tagadhatatlan, mint-hogy a' katonaság már annyira el kezdett volt vetemedni, hogy bajonétokkal nékiek ment a' tanuló' csoportjainak, 's a' pus-kákat szemek láttára töltötte az utszákon golyobissal. — Mi lett az elégtétel, melyért osztán végezetre a' tanuló sereg a' városba megeleégedéssel vissza tért, meg irtuk még a' mult Reddi Kurirban.

Sand még most is él: de állapotjának egyéb körülállásairól senki semmit nem tud.

Spanyol Amerika.

Chilinek tengeri erejét, mely most a' Lord Cochrane vezérlése alatt Peru ellen dolgozik, a' mult April. 9-dikén ezen hadi hajók tették: — *Ó Hig-*

gins 48 ágyus, 550 hajós legénnyel; *San Martin* 60 ágyus, 480 hajós legénnyel; *Jupiter* 52 ágyus, 550 hajós legénnyel; *Chacabuco* 24 ágyus, *Araucano* 18 ágyus, *Puleeto* 16 ágyus, *Chilano* 10 ágyus, és egy Sloop. — A' Buenos-Ayresi kikötőhelyben vannak két fregátok, 36 ágyusok, mellyeknek neveik Horatier és Curiatier, ezeket az Északi Amerikaiaktól vették. — A' Spanyolok' erejét pedig *Peruban*, Februáriusban, ezek a' hajók tették: *Venganza* 50 ágyus, 360 hajós legénnyel; *Emeralda* ugyan ilyen; *Kleopatra* 30 ágyus, 240 hajós legénnyel; *Peczuela* 18 ágyus; *Maypo*, mellyet az Insurgensektől vettek-el, 18 ágyus.

Ujabb Ujságok.

A' nem rég elbetsáttatott *Harrison*, Aug. 21-dikén *Stockporban* azért, hogy lázzasztó beszédet tartott, ismét elfogták.

Közönséges levelek beszéllek, hogy *Udvari Tanácsos és Ex-Professor Oken*, nem régen *Jenából* jöven nagy sebességgel folytatta útját *Stuttgartdon* által *Helvétzia* felé, 's a' *Politzia* által mindentűt nyomban követtetvén, kevésbe mult-el, hogy *Helvétzia* határanál be nem éretett.

Egy *Párisi Ujságlevélben* az erőssítetik telegrafusi híradás után, a' mely *Calaisból* érkezett volna *Párisba*, hogy *London* felé, a' környékekről véghe-tetlen sokaságú úgy nevezett *Reformálók* lettek volna útban. De más *Frantzia Ujságlevelek* ezen hírnek még további megvalóságosulását tartottak szükségesnek lenni.

Száz forint Conventió's pénzért adtak Váltó cédulában: —
Sept. 3-dikán 248 $\frac{1}{4}$ — 4-dikén 249 $\frac{1}{8}$ — 6-dikán 249 $\frac{3}{4}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyarország.

Pesten a' múlt Vasárnap a' Tisztelendő Pater Piáristáknál diszes pompával tartott Calasantius Sz. Jó'sef innepenapja, mellyen, mint a' tisztelt Szerzetnek ditső emlékezetű Felállítója innepén, az egész tanuló Ifjúság és számos városi népség buzgó ájtatosságát példásan végezte; a' Nagy Misét tellyes Assistentiával tartotta Mentsóságos és Fő Tisztelendő Kopátsy Jó'sef Püspök, a' Septemviralis Táblának egyik érdemes Birája, etc. Egyházi Beszédet tartattak Magyar, és Német nyelven. A' Magyar Tisztelendő Nagy-Ernyei Szabó Elek emeritus Királyi Professzor Ur; a' Német Tisztelendő Simonchich Ignác Ur, a' Leopold külső városi Plébános tartotta, mind a' ketten az Esztergomi Érseki Fő-Megyének Pappjai, kik ezen innephez alkalmaztatott fontos beszédjek által magokat jelesen megkülömböztették.

B é t s.

A' Prusssziai Koronaörökös és Fridrik Orániai Princz ő Királyi Herczgségek a' múlt héten Bétsbe érkezvén, az itt találtató ritkaságoknak megszemléltetésével, 's látogatásokkal töltik idejüket. Szombaton a' Felső Császári Udvarnál családi egygyütt való ebéd lévén, itt ő Királyi Herczgségek is jelen voltak. Akkor estve Felső Urunkal és Aszszonyunkal egygyütt a' Burgban lévő Udvari theátrumot, 's tegnap estve a' Leopoldstadtit méltóztattak ő Kir. Herczgségek megjelenésekkel megtisztelnit.

Az Insbrucki újság szerént Ferdinándus Austriai Koronaörökös ő Fő Herczgsége, Déli Tyrolisból jöven, Augustus 29-dikén ide kívánt jó egészségben megérkezett, 's az Arany Sashoz szállottb. Még azon estve az Ambrusi kastély-

ban lévő régiségeknek megszemlélésére ment, 's 30-dikban reggel az itt (Insbruckban) felvő őrzőseregnek gyakorlástartásával töltötte idejét.

J e l e n t é s.

Erdélyből Kolosvárról. Itten a' Reformátum Collégium Typographiájában ki jött e' folyó esztendőben a' sajtó alól e' nevezetes Római Iró: *Columella de re rustica*. Ki adta Professor Szilágyi Ferentz világosító jegyzésekkel, mellyek az Iró értelmét és a' benne említett plántáknak mai nevezeteket illetik. Minden felsőbb Oskolákban kelletvén ugyan is, Felsőégi rendelésből, a' gazdaságot tanítani; jónak találta a' Kiadó, ezen, a' régi Romaiaktól hozzánk jött legtökéletesebb gazdasági Irót Hazánkban közönséssé tenni: nem azért, hogy e' legyen a' gazdasági kézi könyv, de hogy a' Romai Literatura Tanítója a' Deáksgot és némelly esmérteket ez által bővítvén, egyszersmind a' gazdasági tudományt jókor megizelitse, a' figyelmet reá felsekerntse, és *Columellát*, kit az Oeconomiae Professornak gyakran kell említeni, megismeresse. Ez a' literaturai tekintetből tehát most kiadott Könyv, melly az Erdélyi Reformátum M. Fő Consistorium intézetéből közelebről e' Hazabéli Reform. Fő Oskolák számára tétett közönséssé, mellyek mind magára, mind a' több *Rei Rusticae Scriptorokkal* való kiadása ritka, Hazánkban pedig ez az első; reményljük, hogy az Oskolák — és a' szebb szebb Római Irók olvasásában gyönyörködő magánosok előtt is kedvet fog nyerni. Egy Augustus alatt született, Tiberius idejében virágozott Romai nagy britokos és híres gazda, mind a' stylus mind a' dolog tekintetéből figyelmet érdemel. Kolosváron Augustus' 12-dikén 1819.

ső Hatalmasságok ellen a' közönséges írá-
sokban előforduló megbántásokra határoz-
va vannak, nem elégségesek arra, hogy
a' nyomtatásbéli szabadsággal ezen tekint-
etben történő visszaéléseket meggátol-
hassák, 's hogy tehát szükséges legyen
részint ezen törvény valóságos minémü-
ségének szélesbb kifejtése, részint az
ilyen írásoknak íróji, nyomtatóji, kiadó-
ji, 's elterjesztői ellen való keményebb
büntetéseknek határozása által közönsé-
gesen kimu a ni azt, hogy melly nagyon
kívánnunk, mi mindent, a' mi által azon
Uralkodók vagy Fejedelmek, kikkel ba-
rátságban élni akarunk, megbántathatná-
rak, vagy a' mi ezeknek a' panaszra alkalmi-
tasságul szolgálhatna eltávoztatni; mely-
re nézve, minelutánna Státustanátsunkat
meghaltattuk volna, Közönséges Rendje-
inknek egygyetértésével, következőket ha-
tároztuk és határozzuk: — 1) Az, a' ki
újságlevelekben, könyvekben vagy egyéb
íráásokban valamelly idegen Hatalmassá-
got, Fejedelmet, vagy Uralkodót meg-
bántással illet; a' ki az ő Dynastiájoknak
vagy Országlássoknak igazi jussát megta-
modja vagy kétségbe hozza; a' ki ezek-
nek tselkedeteikre, intézeteikre, Or-
száglási módjaikra avvagy az ő más Ha-
talmasságok, Fejedelmek, vagy Uralko-
dók eránt való állapotjokra nézve, gunyo-
ló vagy megbántó módon nyilatkoztatja
ki magát; végezetre, a' ki azon orszá-
gokban, mellyekkel Belgium békekességben
él, a' maga írásai által a' tsendességet
megzavarni, vagy a' lakosokat a' magok
Fejedelme ellen felingerelni iparkodik
— legalább egy 's legfeljebb három esztendeig tartó fogságra, 's a' körülállá-
sokhozképpest három száztól fogva öt
száz forintig való birságfizetésre büntet-
tessék. — 2) Hasonló büntetésre ítélt-
senek mind azok, a' kik a' magok írása-
ikban, a' külső Hatalmasságoknak Belgi-
umba küldetett Követeiket, Ministerei-

ket, 's egyéb követségi Agenseiket, kik
a' nemzetek' törvényei szerint azon Fe-
jedelmeknél, a' hova küldettelve vannak,
ezeknek oltalmazását különös jussal bir-
ják, rágalmazni, motskolni, vagy neve-
tégessé tenni, mérészlik. — 3) A' fel-
jebb említett írásoknak kinyomtatóji vagy
kiadóji, vagy azon könyvárosok, kik azo-
kat árulják, ha ők azoknak egyszersmind
munkábavevői vagy részes munkásai is,
vagy azoknak közönségessététoldéssekben
mint első és eredeti kiadók úgy része-
süinek, oly fogsággal büntetessenek, a'
melly legalább egy, de három esztendő-
nél tovább n' tartson; e' mellett a' ki
nyomtatott munkát is mind le keil tar-
tóztatni és semmivé kell tenni; Pátensei-
ket (Dekretomaikat) el kell venni 's meg-
kell tiltani, hogy addig, míg fogságok'
ideje tart, valamelly munkát kinyomtat-
hassanak, kiadhassanak, vagy árulhassa-
nak. — 4) Azon nyomtatók, a' kik tsak
nyomtatási munka által részesülnek az
említett írásoknak kiadásában, a' nélkül,
hogy azoknak eladásában vagy elterjeszté-
sében egyéb részt vennének; így szin-
tén a' könyvárosok 's egyebek, kik ezen
íráásokat nem mint magokét, hanem mint
mások tulajdonát vagy mint tsak biztosok
úgy árulják, az előbbeni tikkelyben ki-
fejeztetett büntetést szenvedjék, ha az
írókat vagy az első és eredeti tulajdono-
sokat oly módon meg nem nevezhetik,
hogy ezek ne tsak megfogathassanak,
hanem mint az igazi bünösök, effelől tör-
vényesen meg is győztethessenek: a'
nállok találtató nyomtatványok azonköz-
ben még ezen esethen is elvétetessenek
és semmivé tétessenek. — 5) A' kire a'
zeljebb találtató tikkelyekben meghatá-
rozott büntétel másod versben reá bi-
fonyosodik, annak büntetése leszen há-
rom esztendőtől fogva ötig tartó tömlötz,
500 forint birságfizetés, az említett nyom-
tatványoknak elvétetése és semmivéte-

telése, 's a' Pátensnek örökös elvesztése, úgy hogy egy ilyen bünös többé semmi irást ki ne nyomtathasson, ki ne adhasson vagy el ne adhasson. — 6) Sem az íróknak, sem redaktoroknak, sem nyomtatóknak, sem kiadóknak, sem könyvárosoknak meg nem engedték, hogy mentésgül vagy büneiknek kissébbítésül azzal álhassanak elő, hogy valamely tikkelyt vagy dolgot, mellyért törvényszék' eleibe hivatattak, más nyomtatott munkákból vagy külső országi újságlevelekből költsönöztek, szemelték, vagy fordították. — 7) A' külső Hatalmasságoknak ezen törvényben meghatározott irások ellen való minden hivatalszeréntvaló panaszait adja által a' mi külső Ministerünk a' mi törvénytételre ügyelő Ministerünknek, hogy ez a' bünöst törvényes úton üldöztesse; egyszersmind szorosan parantsolván ügyészeinknek, hogy az ilyen bünösöket, a' nélkül is, hogy a' külső Országlószéktől panaszt várjanak, önként is üldözzék. Mind ezeket hirdetjük és parantsoljuk.

* * *

Constitutzió, mellyet a' Jóniai egyesült szigeteknek adott Agllia: — „A' tiszta Görög vallás legyen az Uralkodó. Törvényes nyelv a' Görög. Az Országlás áll: Törvényhozó gyűlésből, Szenátusból, és Törvényszékből. A' katonai kormányozás illeti, a' Fejedelmeknek Párisban szerzett kötése szerint, az ezen szigeteken fekvő Anglus örző sereg' Kommandánsát. A' három Országló szakaszok' tagjainak ideje 5 esztendeig tart. A' Törvényhozó Gyűlést, rendkívül való esetekben az Anglus Király' fő biztosa gyűjtheti össze, vagy oszlathatja el. — A' Szenatus 6 személyekből áll, úgymint egy Elölülőből és öt Tanátsosokból. Az Elölülőnek választatása az Anglus Királytól függ, mint Protektortól. Az elölülőnek titulusa: Hertzegeged. A' 4 Tanátsosokat a' négy nagyobb szigetek,

az ötödiket a' többek mind egygyütt választják. Ezen választást az Anglus Lord Biztos erőssíti meg, vagy veri vissza.

* * *

Igazítás. — A' XVIII-dik számú Kurirnak toldalékjai között a' 156-dik lapon, az első hasábnál (alólról felfelé számolván) 14-dik sorában, néhány első árkusokban akarok helyett akarom talaltik. Meg kell igazítani.

H i r d e t é s.

A' Nagy Méltóságú Magyar R. Udvari Kamarának rendelkezéséből, a' jövő József napi Pesti vásárkor, nevezetesen pedig e' folyó 1818-dik esztendőben, Mártziusnak 12-dik napján reggeli 9 órakor a' Kir. Harmintzad' épületében Pesten a' boldogultt Kalotsai Érsek Gróf Kollonits László ö Excjának nagy ezüst asztali készületével együtt, mellynek leendő eladása már régen közönségessé tetett, még egy kereszt, melly egy koronaforma brillant kaptson függ, továbbá egy ahoz illő gyűrű is, melly mind ösze 13 Amethyst kövekből, és 43 karatra való brillant kövekből áll, a' többet ígérőnek, mindjárt leendő fizetés mellett el fog adattatni.

H i r d e t m é n y.

Egy nagy Ezüst asztali edénynek elkötyavetyélléséről.

A' Nagy Méltóságú Udvari Magyar Kamarának felsőbb parantsolatnak következésébe közben költt rendelése szerint, a' jövő Szent József napi Pesti vásárnak alkalmatosságával, úgymint a' közelgető 1818-dik esztendőben esendő Mártzius 10 napnak 12-dik napján, reggeli 9 órakor a' Pesti Királyi Harmintzad-házban, néhai Nagy-Méltóságú Gróf Kollonich László Kalotsai Érseknek asztali nagy ezüst készülettje kötyavetye által a' többek

igérőknek, a' kész árnak tüsténti letétele mellett el fog adattatni.

Ezen tiszta ezüstben mintegy hatod-fél mázsát nyomó asztali készület, a' közelebről esmérőknek köz értelmek szerint a' legszebb, legékesebb, legpompásabb, és szembetűnőbb, mellyet Hazánkban láthatni; és noha eredetképpen csak harminzhat személyekre készítettett, azonban negyvenkét, sőt nyelvennyoltz személyekre is elegendő; mennél fogvást hozzá 48 evő-kés, villa, és kanalak; és a' Csemegéhez 42 portzellán markolatu ezüst-élű-kések, és egyéb hozzávalók tartoznak.

Az első asztali felkészítés, vagy is fogás hat felettéb nagy Tál-allyaiból (Plateaux) áll, mellyekre szintannyi, részszerént gömbölyü, részszerént tojás-kerekü medentzék tétetnek; a' többi ide tartozandó hasonlóképpen majd gömbölyü, majd tojás-kerekü, majd három, és négy szegletü Tálak, mind ezüst fedelekkel, mellyekkel az ételek béborítottanak, vannak felékesítve. Az asztalnak négy szegletére pedig mégannyi nagy ezüst-hűtő edények tartoznak. Mind ezek felemelt (en bas relief) metzsett művel, a' tálak, és tányérok pedig szinte metzsett munkáji karimákkal diszeskednek; azon felemelt metzzésü ékességei az edényeknek nem forrasztva, vagy szegezve, hanem finom sroffokkal belürül lévén oda szerkesztetve, és ennél fogva egymástól elszedetethetvén a' tisztítást felette könnyebbítik.

Többnyire ajánlhattya ezen egész asztali edényt azon környülállás is; hogy minden darabnak hátuljántsupán két egy-egy betü, ugymint a' hajdan Tulajdonos nevének eleje az az L. K. vagyon kivésve, mellyeket kiemészteni, vagy az edényeknek felső részére ujjabb Jegyeket vésetni lehet; ajánlásul szolgálván egyébránt az is; hogy minden darabnak ne-

hézsége a' legkisebb mértékig szinte a' hátulsó részén fel vagyon jegyezve, a' beléje metzve.

Ezen egész asztali ékességhez tartozó megvasált, és belső készültekkel e' végre alkalmaztatott hat nagy Ládák a' Vevőknek ingyen fognak által engedtetni.

Azok, a' kik a' kótyavetyéllésben részt venni akarnak, az e' végre kirendelt Biztosnak kezéhez 2000 forint pengő-pénzt, vagy 6000 forintokat Váltó. Czédulákban Bánat-pézz gyanánt letenni kötelessek, melly summa a' kótyavetye, és az ebbéli Jegyző-Könyvnek aláírása után a' Vevőknek a' fizetendő egész árba bé fog számíttatni, a' más többet igérőknek pedig azonnal vissza adattatni.

Nagyobb bátorság' okáért az első kikiáltás tsak egy Latnak pengő-pénzben számláltt árrával fog történni, ennek mennyisége pedig annyira fog határozatni, a' mennyit a' Császári, és Királyi aranyot, és ezüstöt Beváltó Tisztség egy Latért a' nyers, és tsupán a' beolvasztásra szolgállo ezüstért kész leszen ajánlani; erről pedig az említett Tisztségnek irott kinyilatkoztatása, azokkal, a' kik kótyavetyélni szándékoznak, közöltetni fog. Ezen árszabástól kezdvén, fog a' kótyavetyélés garasokra, és krajtzárookra (mindenkor pengő-pénzt értvén) olly intézettel folytatatni, hogy a' nyers értznek belső értékén feillül, a' felettebb disses, és költséges mivnek jutalma is, az Érseki hagyományak gyarapítására mentül inkább nevedjen.

Vége lévén a' Kótyavetyének, egy Császári, Királyi Pénzverő Hivatalbéli Tiszt által felméréttetik az egész ezüst a' Vevőknek jelenlétében, és azon egy Latnak feligért legnagyobb ára szerint az egész nehézségtől járandó summa meg fog határozatni, a' mellyet is a' Vevő akár egészen, akár rész szerént, vagy pengő-pénzben, vagy ennek akkori Betá-

betse után (vagy is az úgy nevezett Cürsus szerint) számíttandó Váltó Czedulákban legfellyebb 8 napoknak elfolyása alatt lefizetni okvetetlenül tartozik, és ennél fogva addig az ekkép' megvásárlott ezüst kezéhez sem szolgálthatik.

Az elől számlált kötelezésekre hajuló, és alkalmas Vevő, a kótyavetye előtt egnéhány napokkal a Pesti Harmintheadháznál ezen ezüst készületet megtekintheti; ha pedig addig is valamely vevő szándékkal bír, s ne talántán utban lévő Uraságoknak, vagy Kereskedőknek a' meg szemlélésre kedvek lenne, a' Nagy Méltóságú Magyar Kamarának Elölülői Kantzellariájában teendő jelentés mellett a' Fő Fizető Hivatalban alkalmatosságot nyerhethnek annak megtekintésére; azonban hogy szinte ezen Hivatal egyébb tiszti foglalatosságaiban ne akadályoztathasson, a' tsupa kívántsíságnak hely nem adattatik.

N u n t i u m

de Libris partim jam editis; quam edendis quos

Reverendissimus Praepositus ad B. M. V. de Adony SS. Theologiae Doctor, et in Universitate Viennensi Emeritus Professor Pub. Ord. et Decanus Can. Reg. Lat. Claustro-Neoburgensis Daniel Tobenz hisce promulgari curat.

1) Institutiones in S. Scripturam Tomuli duo in 8vo, quorum primus est *Operum omnium*

Primus. Alter

Secundus. Vindobonae 1814. a 12 fl. in Schedis.

2) *Paraphrasim Psalmorum ex Hebraico adornatam. Vindobonae in 8vo. I. T. 1814. 10 fl. Schedis.*

Tertius Tomus Omnium Operum.

3) *Institutiones Theologiae Moralis in III. Tom. in 8vo. Vindobonae 1817. Constant 10 fl. in Schedis.*

Quorum primus est Operum omnium

Tomus Quartus secundus

Tomus Quintus Tertius

Tomus Sextus.

Hae Institutiones prostant etiam in III. Tomulis sine annotatione Omnium Operum segregatim procurandae, aequae 10 fl. in Schedis.

Institutiones Theologiae Moralis Celsissimus Princeps Archi-Episcopus Viennensis pro suo Clero cum sint usui examinandorum pro Cura animarum elaboratae speciali circuitari Ordinatione destinavit, et procurandas maxime commendavit.

Edenda Opera hisce novellis notitiae amatorum dabuntur, dum prelo subjiciuntur.

Operum horum Amatores possunt suas Litteras sive ad Editorem Magyar Kurir, sive ad ipsum Rdsmum Authorem Viennae in der Renngasse Nro. 158. sive ad R. R. P. Romanum Patrum Carmelitarum Provincialem in der Leopoldstadt Franco tamen inscribendas dirigere.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czedulában: —
Mártz. 6-dikén 286 $\frac{2}{3}$ — 7-dikén 286 $\frac{1}{3}$ — 9-dikén 286 — forintot.